

Archeologisch proefsleuvenonderzoek plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje te Aagtekerke, gemeente Veere

Walcherse Archeologische Dienst

Colofon

*Archeologisch proefsleuvenonderzoek plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje
te Aagtekerke, gemeente Veere*

Walcherse Archeologische Rapporten 54
WAD-Projectcode VEAA-020-002

Auteur
B.H.F.M. Meijlink & B. Silkens

Afbeeldingen
WAD tenzij anders vermeld

Status autorisatie bevoegd gezag: ja
Uitvoering conform KNA 4.1 en onder certificaat K107015/01

Uitgegeven door
Walcherse Archeologische Dienst
Postbus 70
4330 AB Middelburg
Tel: 0118-67 88 03 / 06-52552925
Fax: 0118-62 80 94
e-mail: b.meijlink@middelburg.nl

ISBN: 978-90-78877-79-0

Domburg, 2021

Omslag
Droneopname van eerste vlak in proefsleuven

© Walcherse Archeologische Dienst, september 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De WAD aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoud

Administratieve gegevens	
Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Beschrijving van de onderzoeksopdracht	
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	
1.3 Huidig gebruik en toekomstig gebruik	
1.4 Wettelijk en beleidskader	
1.5 Doel van het onderzoek	
1.6 Onderzoeksvragen	
1.7 Vragen t.b.v. waardering en vervolgstappen	
1.8 Werkwijze	
2 Geologie en bodem	9
3 Overzicht bekende gegevens	12
3.1 Onderzoeksgeschiedenis	
3.2 Resultaat bureauonderzoek	
3.3 Resultaat booronderzoek	
3.4 Verwachtingsmodel en advies	
4 Resultaten archeologisch veldonderzoek	16
4.1 Inleiding en methode	
4.2 Stratigrafie	
4.3 Sporen en structuren	
5 Uitwerking vondstmateriaal	23
5.1 Vondstmateriaal algemeen	
6 Conclusies, waardestelling en selectieadvies	24
6.1 Algemeen	
6.2 Onderzoeksvragen	
6.3 Waardestelling & selectieadvies	
Lijst afbeeldingen en tabellen	26
Literatuur	27
Bijlage 1 Sporenlijst	
Bijlage 2 Afkortingenlijst	

Administratieve gegevens

Soort onderzoek:	Inventariserend VeldOnderzoek met Proefsleuven (IVO-p)
Provincie:	Zeeland
Gemeente:	Veere
Plaats:	Aagtekerke
Toponiem:	Bergwegje Plangebied Bouwlust III
Centrumcoörd. onderzoeksgebied:	x 24498 / y 397227
Uitvoeringsperiode veldonderzoek	30 juni 2020 - 1 juli 2020
PvE & PvA nummer	VEAA_020_002 PvE en VEAA_020_002 PvA
Oppervlakte plangebied:	9.824 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied:	9.824 m ²
Kadastrale gegevens:	MRK021746
Kaartblad:	65AZ
Archis vooronderzoek:	4782616100
Archis zaaknr:	4871424100
Opdrachtgever:	Gemeente Veere Contactpersoon D. Haaze Afdeling RO Postbus 1000 4357 ZV Domburg Tel.: 0118-555444
Uitvoerder	Walcherse Archeologische Dienst
Bevoegd gezag:	Gemeente Veere Namens deze: B.H.F.M. Meijlink Walcherse Archeologische Dienst (WAD) Postbus 6000 4330 LA Middelburg tel. 06-52552925 e-mail: b.meijlink@middelburg.nl
Beheer en plaats van documentatie & Beheer en plaats van vondsten:	Zeeuws Archeologisch Depot (ZAD) Erfgoed Zeeland Looiserssingel 2, 4331 NK Middelburg Postbus 49, 4330 AA Middelburg Beheerder: dhr. J.J.H. van den Berg Tel.: 0118-670618; fax: 0118-670880 e-mail: depot@erfgoedzeeland.nl
Complextype :	onbekend
Autorisatie:	Drs. B. Silkens Senior KNA-archeoloog WAD
Datum verschijnen rapport	augustus 2020
ISBN-nummer	978-90-78877-79-0

Samenvatting

De gemeente Veere wil op korte termijn het plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje te Aagtekerke ontwikkelen. De gemeente heeft in dit kader aan de WAD de opdracht gegeven om verkennend archeologisch onderzoek uit te voeren, in eerste instantie een bureauonderzoek en een booronderzoek. De conclusie van het bureau- en booronderzoek was, dat in grote delen van het plangebied sprake is van een intact bodemprofiel. In dit bodemprofiel zijn drie niveau's aanwezig die mogelijk archeologische resten konden bevatten. Het leidde tot het volgende specifieke verwachtingsmodel:

- op ca. 1,40 m onder maaiveld (ca. 1,20 m -NAP) bevindt zich een niveau in de top van het veen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de ijzertijd,

- variërend tussen 1,35 en 1,65 m onder maaiveld (1,12 en 1,37 m -NAP) ligt een niveau in de top van de zavelige slufferafzettingen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de periode vanaf de ijzertijd tot de midden Romeinse tijd,

- op ca. 0,45 m onder maaiveld (gem. ca. 0,22 m -NAP) een niveau in de top van de afdekkende zware kleiplaat en van de kreekafzettingen beide behorende tot overstromingen vanaf de midden Romeinse tijd. Hier geldt een hoge verwachting op archeologie uit de late middeleeuwen. Er zijn namelijk veel vondsten uit deze periode in en rond het onderzoeksgebied gemeld. Deze vondsten zijn naar alle waarschijnlijkheid getuigen van bewoningsactiviteiten die samenhangen met de aanwezigheid van de nabij gelegen motte. Deze vliedberg is in het verleden afgegraven, maar het Bergwegje ontleent er nog steeds zijn naam aan. Ook lijken in de boringen 8, 9 en 10 van het booronderzoek archeologische sporen op dit niveau aangeboord te zijn.

Om dit verwachtingsmodel te toetsen heeft de WAD in opdracht van de gemeente vervolgens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Dit is het rapport van het proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek had als doel:

- het door het voorafgaand bureau- en booronderzoek opgestelde verwachtingsmodel nader te toetsen.
- steekproefsgewijs te onderzoeken of op de drie beschreven verwachtingsniveaus archeologische resten aanwezig zijn,
- ter hoogte van de boringen 8, 9 en 10 te onderzoeken of daadwerkelijk archeologische sporen op deze plaats zijn aangeboord,
- als archeologische resten worden gevonden, deze te waarderen om tot een selectieadvies te komen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is komen vast te staan dat het voor Noord-Walcheren typerende en interessante bodemprofiel van de kleiplaatsgronden ter hoogte van het plangebied intact is en de drie verwachtingsniveaus ook aanwezig zijn. Tijdens hetzelfde proefsleuvenonderzoek zijn op deze drie niveaus geen archeologische grondsporen en vondsten gevonden, buiten enkele sporen van (sub)recente datum en van geringe waarde.

De aanbeveling luidt dan ook om de ontwikkeling van het plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje bij Aagtekerke vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek.

1. Inleiding

1.1 Beschrijving van de onderzoeksoopdracht

Het onderzoek heeft plaats gevonden in het kader van de plannen van de gemeente Veere voor de nieuwe ontwikkeling van het plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje te Aagtekerke. (zie Fig. 1 en Fig. 2) Het gaat om een uitbreiding van de woonkern van Aagtekerke. Het plangebied is in bezit van de gemeente, momenteel nog in pacht in gebruik als weiland. Op het perceel is woningbouw voorzien.

De ontwikkeling zal een ingrijpende bodemverstoring inhouden, waarbij mogelijk aanwezige archeologie in het gedrang komt. Volgens landelijke wetgeving, het Walchers archeologiebeleid en het gemeentelijke bestemmingsplan moet daarom voorafgaand aan de ontwikkeling een verkennend archeologisch onderzoek uitgevoerd worden.

De Walcherse Archeologische Dienst (WAD) heeft in eerste instantie een verkennend onderzoek in lijn met de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) en de aanvullende provinciale richtlijnen uitgevoerd in de vorm van een bureauonderzoek en een booronderzoek (IVO-O boringen) (Meijlink 2020).

Het bureau- en booronderzoek hebben aangetoond dat ter hoogte van het plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje te Aagtekerke het bodemprofiel intact is. Dit leidt tot het volgende specifieke verwachtingsmodel.

Het bodemprofiel bevat in delen van het plangebied drie verschillende archeologische verwachtingsniveaus:

- een niveau in de top van het veen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de ijzertijd,
- een niveau in de top van de zavelige slufteafzettingen boven het veen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de periode vanaf de ijzertijd tot de midden Romeinse tijd,
- een niveau vlak onder de bouwvoor in de top van de afdekkende zware kleiplaat en van de kreekafzettingen beide behorende tot overstromingen vanaf de midden Romeinse tijd. Hier geldt een hoge verwachting op archeologie uit de late middeleeuwen. Er zijn namelijk veel vondsten uit deze periode in en rond het onderzoeksgebied gemeld. Deze vondsten zijn naar alle waarschijnlijkheid getuigen van bewoningsactiviteiten die samenhangen met de aanwezigheid van de nabij gelegen motte. Ook lijken in de boringen 8, 9 en 10 van het voorafgaande booronderzoek archeologische sporen op dit niveau aangeboord te zijn.

Het booronderzoek geeft een goed beeld van de stratigrafie in het onderzoeksgebied, maar is niet voldoende om de aanwezigheid van archeologische resten in de vorm van grondsporen en vondsten afdoende te bevestigen, dan wel te weerleggen.

Daarom is besloten tot een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven (IVO-P) plaats te laten vinden.

Het is de wens van de gemeente Veere om een goede inschatting te krijgen in hoeverre archeologie een belemmering vormt voor de ontwikkeling van het plangebied. De gemeente heeft daarom de WAD opdracht gegeven dit proefsleuvenonderzoek uit te voeren. De gemeente is opdrachtgever en de WAD is de uitvoerder.

De WAD is conform de SIKB-BRL 4000 gecertificeerd voor de uitvoering van dit onderzoek. Zij heeft het onderzoek volgens de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA 4.1) en de aanvullende provinciale richtlijnen uitgevoerd.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

De ligging van het onderzoeksgebied is weergegeven in de figuren 1 en 2. Het ligt aan de noordwestzijde van Aagtekerke ten zuiden van het Bergwegje.

1.3 Huidig gebruik en toekomstig gebruik

Het plangebied is in bezit van de gemeente en tot voor kort in pacht gebruikt als schapenweide. Momenteel is het nog weiland.

1.4 Wettelijk en beleidskader

Het archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de Erfgoedwet en de Monumentenwet 1988, die binnenkort overgaat in de Omgevingswet. In de wet is bepaald dat de gemeente de archeologie regelt in de gemeentelijke bestemmingsplannen. De Walcherse gemeenten hebben daartoe een archeologiebeleid vastgesteld in de Nota archeologische monumentenzorg Walcheren 2016-2022. Hierin is een inventarisatie gemaakt van de archeologische waarden en verwachtingen op Walcheren, vertaald in de Archeologische Waarden-

en Verwachtingskaart Walcheren 2016. Ook zijn zes hoofdthema's geformuleerd die richtinggevend kunnen zijn bij het nemen van selectiebesluiten. Onderzoek naar de bewoning in de ijzertijd en de Romeinse tijd vormt één van de hoofdthema's van het Walchers archeologiebeleid. Onderzoek naar (vroeg) middeleeuwse nederzettingen op Walcheren vormt een ander hoofdthema.

Naar de hoogte van de archeologische waarde en verwachting en met de hoofdthema's in ogenschouw is een Beleidsadvieskaart opgesteld met een vrijstellingsregeling. Dit is vertaald in alle gemeentelijke bestemmingsplannen, waarin regels verbonden zijn aan de dubbelbestemmingen Waarde Archeologie.

Indien de provincie als bevoegde overheid optreedt dan geldt het provinciale archeologiebeleid vastgesteld in de Cultuurnota 2017-2020. Dit is hier niet van toepassing.

1.5 Doel van het onderzoek

In algemene zin geldt, dat het doel van het IVO-P is om te onderzoeken of archeologische resten aanwezig zijn en wat de aard, de datering en de mate van conservering van deze resten is. De resultaten van dit onderzoek liggen aan de basis van het besluit tot vervolgonderzoek in de vorm van opgraving of, bij tegenvallende resultaten en een navenante lage waardering, tot vrijstelling voor de nieuwbouw van verder archeologisch onderzoek.

Meer specifiek heeft dit proefsleuvenonderzoek als doel:

- het door het voorafgaand bureau- en booronderzoek opgestelde verwachtingsmodel nader te toetsen.
- steekproefsgewijs te onderzoeken of op de drie beschreven verwachtingsniveaus archeologische resten aanwezig zijn,
- ter hoogte van de boringen 8, 9 en 10 te onderzoeken of daadwerkelijk archeologische sporen op deze plaats zijn aangeboord,
- als archeologische resten worden gevonden, deze te waarderen om tot een selectieadvies te komen.

1.6 Onderzoeksvragen

- *Zijn in de ondergrond ter hoogte van de onderscheiden verwachtingsniveaus archeologische sporen en vondsten aanwezig? Zo ja, welke sporen,*

structuren en vondsten zijn dit?

- *Hoe kunnen de sporen, structuren en vondsten worden geïnterpreteerd en gedateerd?*

- *Is er daarnaast verder nog sprake van stratigrafisch te onderscheiden fenomenen?*

- *Is een fasering tussen verschillende sporen, structuren en vondsten aan te brengen en hoe luidt deze?*

- *Wat is de mate van conservering van de sporen, structuren en vondsten?*

1.7 Vragen tbv waardering en vervolgstappen

Ten behoeve van het selectieadvies:

- *Wat is de waardering (volgens de waarderingstabel KNA versie 4.1 VS06) van de vindplaatsen?*

- *Welke vervolgstappen worden geadviseerd?*

1.8 Werkwijze

Volgend op de opdracht van de gemeente Veere heeft de WAD een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (zie hoofdstuk 4). De resultaten van het booronderzoek waren leidend in het bepalen van de locatie van de proefsleuven. Dit wordt in hoofdstuk 4 toegelicht.

Voor het onderzoek heeft de WAD een Programma van Eisen (VEAA_020_002 PvE) en een Plan van Aanpak (VEAA_020_002 PvA) opgesteld, waarin de probleemstelling, het doel, de vraagstelling en de beoogde methode van het onderzoek is uitgeschreven.

Op 30 juni en 1 juli 2020 heeft de WAD het veldwerk aan de hand van het PvE en het PvA uitgevoerd. Dit is het rapport van het proefsleuvenonderzoek.

De bevindingen van het onderzoek zijn beschreven in hoofdstuk 4 en een overzicht van de sporen is opgenomen in bijlage 1. Er zijn enkel vondsten van subrecente datum gespot. Deze zijn om hun geringe (informatie)waarde niet verzameld. Hoofdstuk 5 is daarom heel kort.

Vervolgens zijn de resultaten, de conclusies, de beantwoording van de onderzoeksvragen en de aanbevelingen beschreven in hoofdstuk 6.

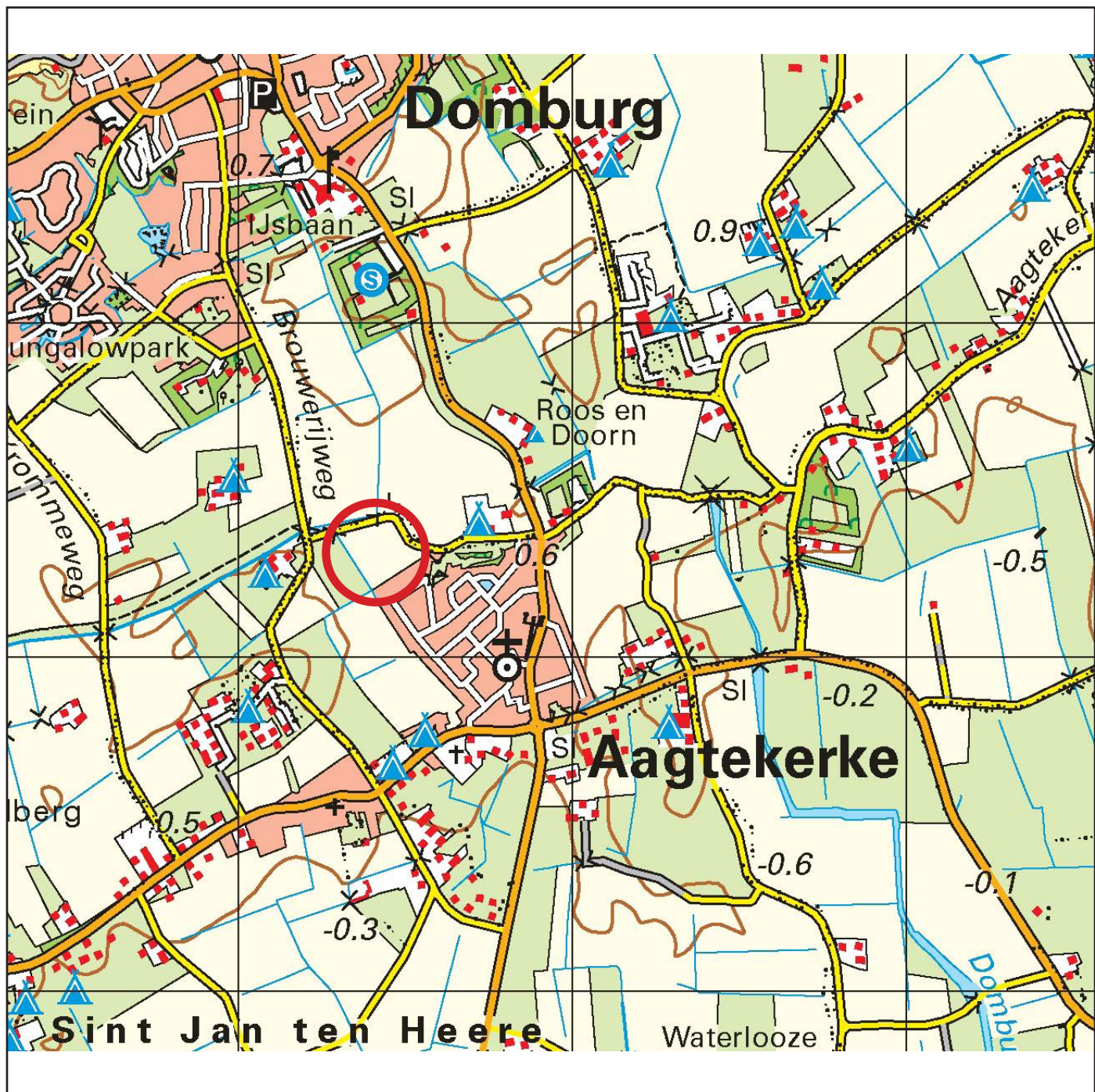

Fig. 1 Het plangebied op de topografische kaart rood omkaderd en op de luchtfoto groen omkaderd.

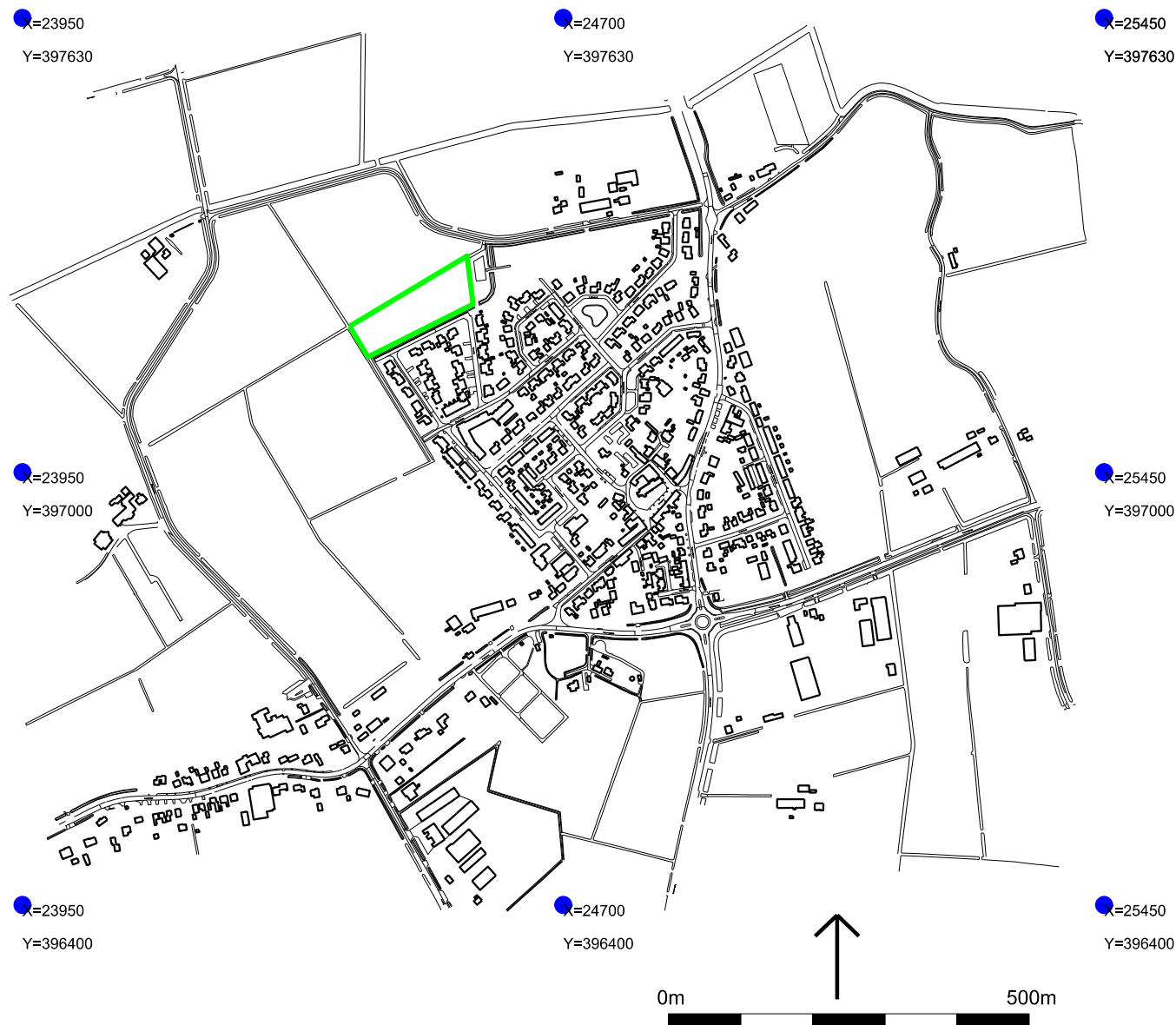

Fig. 2 Locatie kaartje, plangebied is groen omkaderd.

Ten behoeve van het archeologisch onderzoek zijn door de Walcherse Archeologische Dienst de volgende bronnen geraadpleegd:

Adressen (al dan niet digitaal)

- ARCHIS (AMK, IKAW, omg en wng)
- Nedbrowser gemeente Veere (topografie, kadastragegevens en luchtfoto's)
- Geoweb/CHS (Provincie Zeeland) (historische kaarten, luchtfoto's)
- Luchtfotografische documentatie 1974 (Erfgoed Zeeland)
- Zeeuws Archief (historische kaarten, foto's,)
- Zeeuws Archeologisch Archief
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Oude kaarten

- Visscher-Romankaart (1650)
- Topografische Kaart van de Hattinga's (1750)

- Kadastrale kaart van Walcheren (Kuijper 1852)
- Kadastrale kaart van Walcheren (1875)
- Bonnebladen (1926)

Aardwetenschappelijke kaarten

- Rijks Geologische Dienst (RGD). Van Rummelen Geologische kaart van Nederland 1:50.000, Blad Walcheren, Haarlem: 1972, Tweede druk 1997.
- RGD. Paleogeografischekaarten van Zeeland, Holocene, 1:500000, Haarlem: 1996.
- RGD. Geomorfologische kaart 2008; bron Archis 3
- Bodemkaart Nederland 2014; bron Archis 3.
- Bennema, Ir. J. en Dr. Ir. K. van der Meer. De Bodemkartering van Nederland, deel XII, De Bodemkartering van Walcheren. Stichting voor Bodemkartering, 's-Gravenhage: 1952.

Voorname literatuur: zie literatuurlijst achteraan.

2. Geologie en bodem

Tijdens het bureauonderzoek en het aansluitende booronderzoek is gebleken dat vooral de Bodemkaart van Walcheren uitgebracht in 1952 door Bennema en Van der Meer een heel duidelijk beeld geeft van de bodemopbouw. Dit beeld is zelfs zo duidelijk dat de informatie van andere, latere geologische en bodemkundige kaarten nauwelijks van toegevoegde waarde zijn. Hieronder geven we daarom enkel in het kort in tabelvorm de classificatie per kaart weer.

Het onderzoeksgebied ligt aan de zuidrand van het gebied dat op de Bodemkaart van Walcheren uit 1952 van Bennema en Van der Meer wordt geclassificeerd als de Oude kleiplaatgronden. Volgens de kaart wordt het onderzoeksgebied doorsneden door een smalle aftakking van een oude kreekrug met de code MOk3. (Fig. 4) De code staat voor *Roestige oude kreekgrond*. Het gaat vaak om lichtzavelige of licht kleiige afzettingen in de bovengrond en zavelige afzettingen in de ondergrond, zelden zandig. In de diepere ondergrond is veen aanwezig. Roest komt in het gehele profiel voor. (Bennema en Van der Meer 1952, 49) (De vorming van een kreekrug is schematisch weergegeven in figuur 3.)

De smalle kreekrug in het onderzoeksgebied wordt omgeven door *Zware oude kleiplaatgrond* met de code MOa17r. De beschrijving hiervan is dat zich op

de lichte zavel van de ondergrond een meest kleiige kalkarme laag bevindt, die zeer dicht en stug is. Deze laag is meestal 30-70 cm dik, in enkele gevallen dikker. De bovenste 20-40 cm van het profiel is weer iets lichter en kalkloos. (Bennema en van der Meer 1952, 53) De 'r' in de code verwijst naar het feit dat de bovengrond vaak licht is en iets rood.

Volgens Bennema en Van der Meer vormde Noord-Walcheren in de late ijzertijd een lager gelegen deel van het uitgestrekte het veengebied van Zeeland. (Bennema en Van der Meer 1952, 30-33) Het was daarmee al vroeg gevoelig voor overstromingen. De bodemkarteerders hebben het over de "Eerste opslibbing (De vroeg-Romeinse transgressie)" en suggereren een belangrijke zeemonding in de nabijheid. In dit deel van Walcheren heeft volgens beide onderzoekers rond het begin van onze jaartelling een zavelige sedimentatie plaatsgevonden. Het gevolg is dat, waar we in het zuidelijke deel van de Walcherse poelgebieden resten uit de ijzertijd én de Romeinse tijd in de top van het veen aantreffen, in de poelgebieden van Noord-Walcheren de ijzertijd-resten te vinden zijn in de top van het veen en door een afdekkende zavelige laag worden gescheiden van de Romeinse resten. Dit zijn observaties die ook zijn gedaan bij de archeologische onderzoeken in het tracé van de N57 en de noordelijke rondweg van Serooskerke, (Goossens en Meijlink, 2003), maar die door andere onderzoeken toch aangepast moeten worden.

Zowerd bij de opvolgende opgravingen bij Serooskerke duidelijk dat ter plaatse de afzettingen, die door Bennema en Van der Meer als afzetting van een vroeg-Romeinse transgressie worden gezien, eerder zijn toe te wijzen aan zogenaamde slufteafzettingen die zich vanuit geulen, teruggaand tot de late bronstijd, tot in de eerste eeuw na Christus op het veenpakket hebben gevormd. De eerste bewoningssporen die bij deze opgravingen zijn gevonden dateren in de (late) midden ijzertijd. (Bos, van Zijverden en Zuidhoff 2011, 35-58; Dijkstra en Zuidhoff 2011)

De zavelige / licht kleiige slufteafzettingen komen overeen met wat later de afzettingen van Duinkerke I zijn genoemd. (Van Rummelen 1972) Later weer zijn deze afzettingen als vroege afzettingen binnen de afzettingen van het Laagpakket van Walcheren gaan heten. (Zie bijvoorbeeld Vos en Van Heeringen 1997 en Mulder et al. 2003)

Eveneens volgens Bennema en Van der Meer volgt vanaf de derde eeuw een nieuwe overstromingsfase

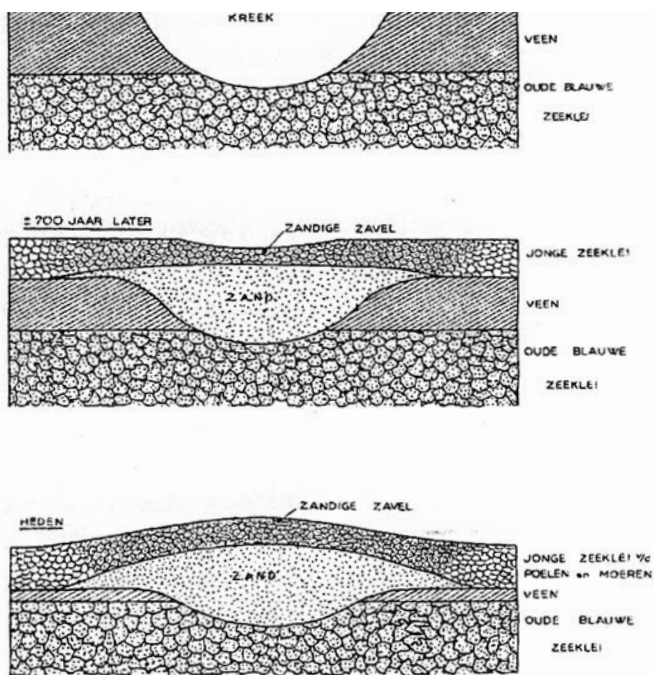

Fig. 3 Devorming van een kreekrug. Bron: Rijkstuinbouwconsulentschap, 1951.

Kaart	Code	Omschrijving
Pleistoceen		25 - 30 m - NAP
Bodemkaart NL 2014	gMn83C	Knippige poldervaaggronden; klei, profielverloop 3
Geologische kaart	AO.2	Afzettingen van Duinkerke I op Hollandveen op Afzettingen van Calais
Bennema & vd Meer	MOa17r	Zware oude kleiplaatgrond (roestig)
Geomorfologie	M72	Vlakte van getij-afzettingen (2M72)

die het gehele eiland Walcheren teistert. Zij noemen dit "De vroeg-middeleeuwse transgressie". (Bennema en Van der Meer 1952, 33-34) Deze afzettingen komen overeen met wat later de afzettingen van Duinkerke II zijn genoemd. Tot deze fase behoren de grote en oude kreekruggen. Specifiek voor Noord-Walcheren geldt volgens de bodemkarteerders "...dat deze sedimentatie plaats vond over de daar reeds eerder afgezette kalkrijke zavel, terwijl zuidelijker de zavel en klei direct op het veen kwamen te liggen. De gebieden tussen de kreken vormden een zeer hoge schor, dat alleen bij hogere vloed overstromd werd. De opslibbing verliep dan ook zeer langzaam en gelijkmatig. Verder bracht deze wijze van opslibbing met zich mede, dat kleigronden tussen de kreken dicht en kalkarm

werden.....". (Bennema en Van der Meer 1952, 33, zie ook p. 37)

Volgens beide heren en ook Van der Feen in dezelfde publicatie verminderde de aantasting vanuit Noord-Walcheren al sterk in de zesde eeuw. Zij verwijzen daarbij naar de resten van de begraafplaatsen en de nederzetting die we later als de Villa Walichrum zijn gaan kennen. (Bennema en Van der Meer 1952, 34 en 153)

De karteerders Bennema en Van der Meer spreken in de publicatie van deze kartering over verschillende strak aan periodes verbonden transgressie- en regressiefasen. Dit is in latere jaren door andere geologen overgenomen. Zo spreekt Van Rummelen

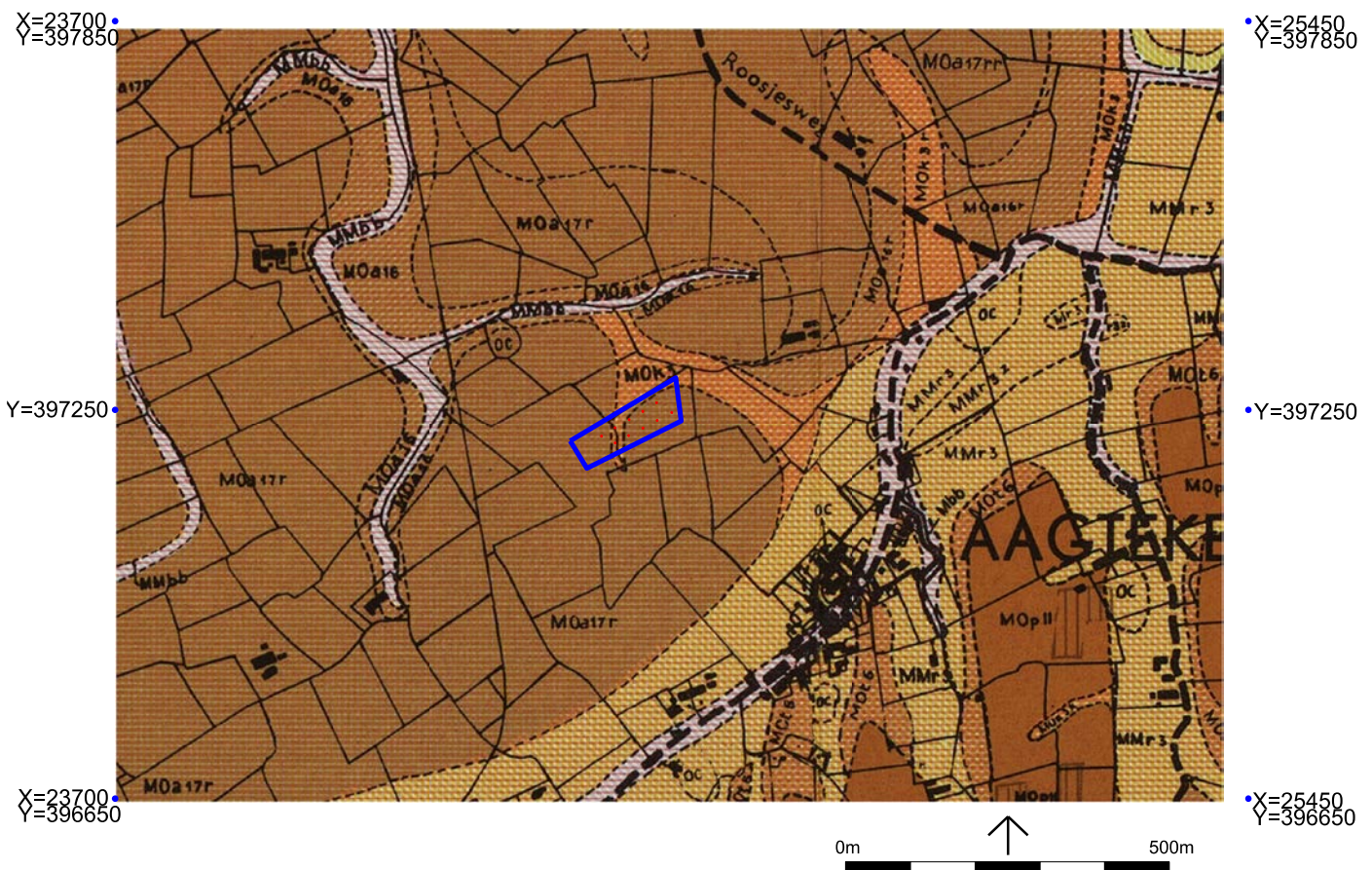

Fig. 4 Bodemkaart van Bennema & Van der Meer 1952; de gele en lichtbruine tinten geven kreekaafzettingen, de donkerbruine en donkerbruin-groene tinten kom- of poel- en plaatafzettingen. Het plangebied is blauw omkaderd., de boorpunten rood.

over de transgressiefasen Duinkerke I, Duinkerke II en Duinkerke III. Gangbaar was om uit te gaan van een supra-regionaal systeem van transgressies en regressies, mogelijk veroorzaakt door supra-regionale klimaatschommelingen.

In 1997 maken Vos en Van Heeringen duidelijk dat we niet aan een supra-regionaal systeem van in beperkte perioden plaats vindende transgressies en regressies moeten denken, maar eerder aan een meer dynamisch systeem. Een systeem, waar regionaal verschillende overstromingen, veroorzaakt door bijvoorbeeld lokaal beperkte doorbraken in strandwallen, dan weer hier en dan weer daar, voor de verschillende afzettingen hebben gezorgd. Volgens beide wetenschappers mag men daarom ook niet meer spreken over strak in tijd gebonden transgressiefasen Duinkerke I, II en III. (Vos en Van Heeringen 1997, 34-36 and 61) Zij wijzen ook op de vondst van archeologische resten uit de late ijzertijd in de top van de slufteafzettingen op Noord-Walcheren. (Vos en Van Heeringen 1997, 61; Van den Berg 1968) Maar ook de bevindingen in de genoemde opgravingen bij Serooskerke maken dit duidelijk.

De afzettingen in ons bodemprofiel bij Aagtekerke kunnen we dan ook niet zo strak dateren, als

Bennema en Van der Meer indertijd hebben gedaan. Hun beschrijving van het bodemprofiel is wel heel erg accuraat en geeft een goed beeld van de bodemopbouw ter plaatse.

De beschrijving uit 1952 van het bodemprofiel ter hoogte van de kleiplaatgronden van Noord-Walcheren schept een duidelijk verwachtingsmodel voor het archeologisch onderzoek aan het Bergwegje.

- Het betreft de verwachting van een mogelijk archeologisch niveau met resten uit de ijzertijd, en lokaal misschien ook uit de Romeinse tijd in een intacte top van het onderliggend Hollandveen,
- een ander archeologisch niveau met resten uit de late ijzertijd en/of Romeinse tijd in de top van zavelige afzettingen op het veen en
- een middeleeuws niveau in de top van de smalle kreekafzettingen ter plaatse en mogelijk ook van de omliggende zware kleiplaat afzettingen.

De beschrijving en daarmee ook het opgestelde verwachtingsmodel is in verschillende boringen, die de WAD tijdens het booronderzoek heeft gezet, bevestigd.

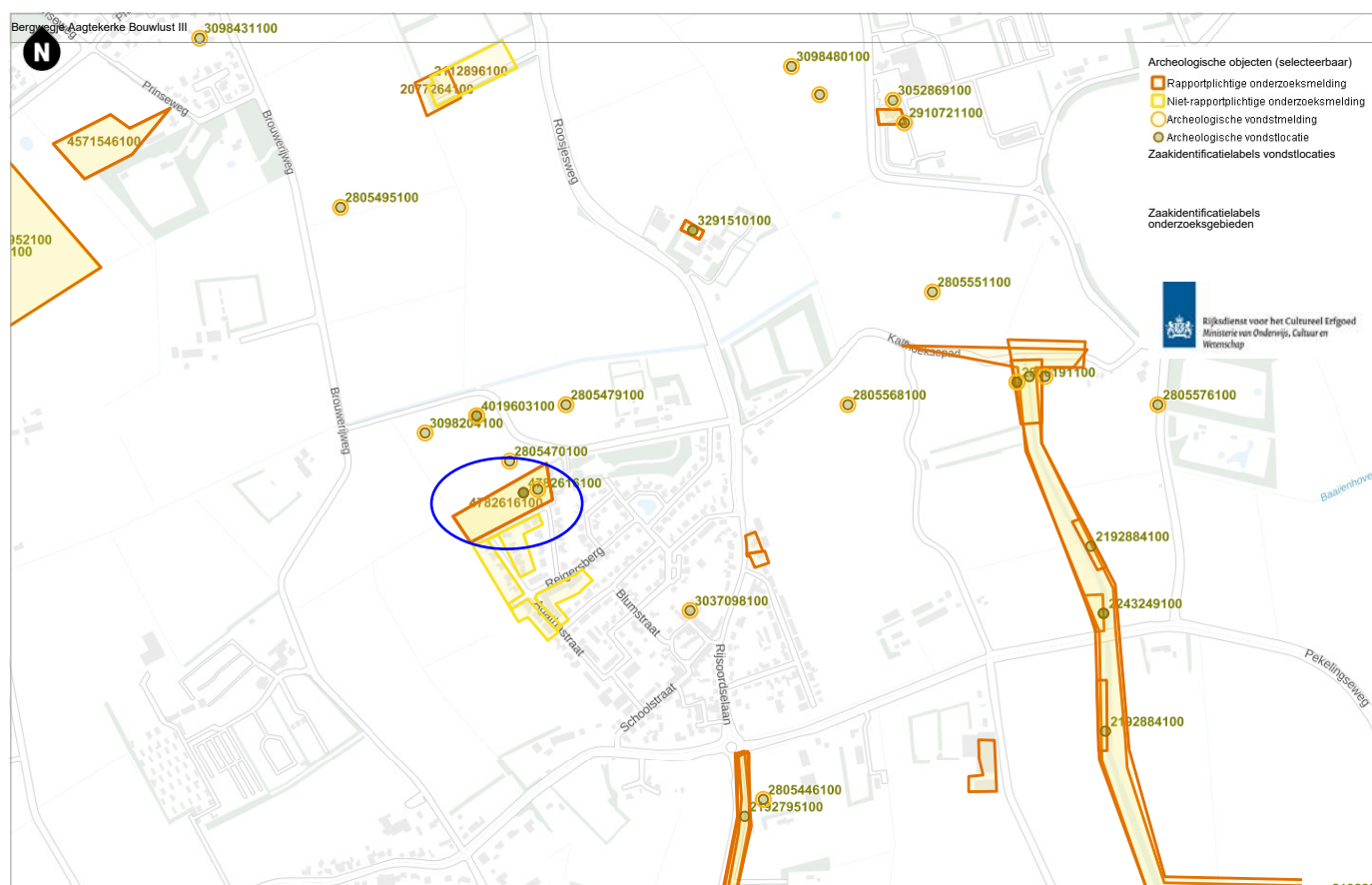

Fig. 5 Kaart met gegevens uit Archis 3. (Bron: Archis 3) Het onderzoeksgebied in blauwe ovaal.

3. Overzicht bekende gegevens

3.1 Onderzoeksgeschiedenis

Zoals boven is beschreven, heeft de WAD in mei 2020 ten behoeve van de ontwikkeling van het plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. (Meijlink 2020) Andere archeologische onderzoeken zijn ter hoogte van het plangebied niet bekend.

Hieronder herhalen we kort de resultaten van ons bureauonderzoek en het booronderzoek.

3.2 Resultaten bureauonderzoek

Walcherse Archeologische Verwachtings- en beleidsadvieskaart 2016

Deze kaarten zijn opgesteld op basis van ondermeer de gedetailleerde bodemkaart van Bennema en Van der Meer en geven een aanscherping van de *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden* (IKAW). Verder zijn in deze kaarten alle bekende archeologische waarden uit onder andere de landelijke database Archis 3, en ook verwachtingsvolle informatie uit oude kaarten overgenomen.

Figuur 7 toont een uitsnede van de Archeologische beleidsadvieskaart Walcheren 2016. Het plangebied ligt in een gebied aangeduid als een zone met een hoge en middelhoge archeologische verwachting. Hier geldt dat bij bodemingrepen dieper dan 40 cm met een oppervlaktemaat groter dan 500 m² voorafgaand archeologisch onderzoek moet plaatsvinden. Het oostelijk deel van het plangebied valt binnen blauwe cirkels die voor de beleidskaart in een straal van 50 meter rond de in Archis bekende vondstmeldingen zijn getrokken. Hier geldt dat bij bodemingrepen

dieper dan 40 cm met een oppervlaktemaat groter dan 30 m² voorafgaand archeologisch onderzoek moet plaatsvinden.

Archeologische gegevens uit Archis 3

Figuur 5 vertoont een uitsnede van de kaart uit Archis 3 met het onderzoeksgebieden in oranje omlijnd en met nummer 4782616100. Op de kaart zijn de verschillende in Archis gemelde onderzoeken en ook aparte vondstmeldingen in en rond het onderzoeksgebied weergegeven. De samengevatte data van deze onderzoeken en vondstmeldingen zijn in een tabel in Bijlage 1 opgenomen.

Van centraal belang bij de Archis gegevens is natuurlijk het terrein van de middeleeuwse motte / vliedberg. Hier is in verschillende tijden onderzoek naar verricht. Helaas is de berg in 1949 volledig afgegraven en bleek bij een inspectie in 1998 dat een sloot midden door de locatie van de berg is gegraven. Bij het laatste onderzoek in het kader van een herwaardering van AMK-terreinen is nog een behoorlijk aantal scherven verzameld en zijn verschillende bewoningslagen gedocumenteerd. Daarom is het eigenlijk best vreemd dat volgend op dit onderzoek het terrein is afgewaardeerd en een AMK-status heeft verloren.

Ten oosten en zuidoosten van het terrein van de motte zijn in drie gevallen tijdens de bodemkartering 1947-1949 telkens een aantal scherven uit de late middeleeuwen A en late middeleeuwen B verzameld. In één geval is door een detectoramateur de vondst van een laatmiddeleeuwse schijffibula gemeld. Ook ten noorden van de motte is in 1949 een fiks aantal laatmiddeleeuwse scherven gevonden.

Kaart/luchtfoto	Periode	Indicator	Opmerkingen
Visscher-Roman	1650	nee	wel motte in de buurt
Hattinga	1750	nee	wel motte in de buurt
Kadasterkaart	1832	nee	
Topo kaart	1916	nee	motte ten noordwesten nog aanwezig
Topo kaart	1949	nee	motte volledig weg gegraven
Luchtfoto	1959	nee	sloot dwars door locatie motte
Luchtfoto	heden	nee	

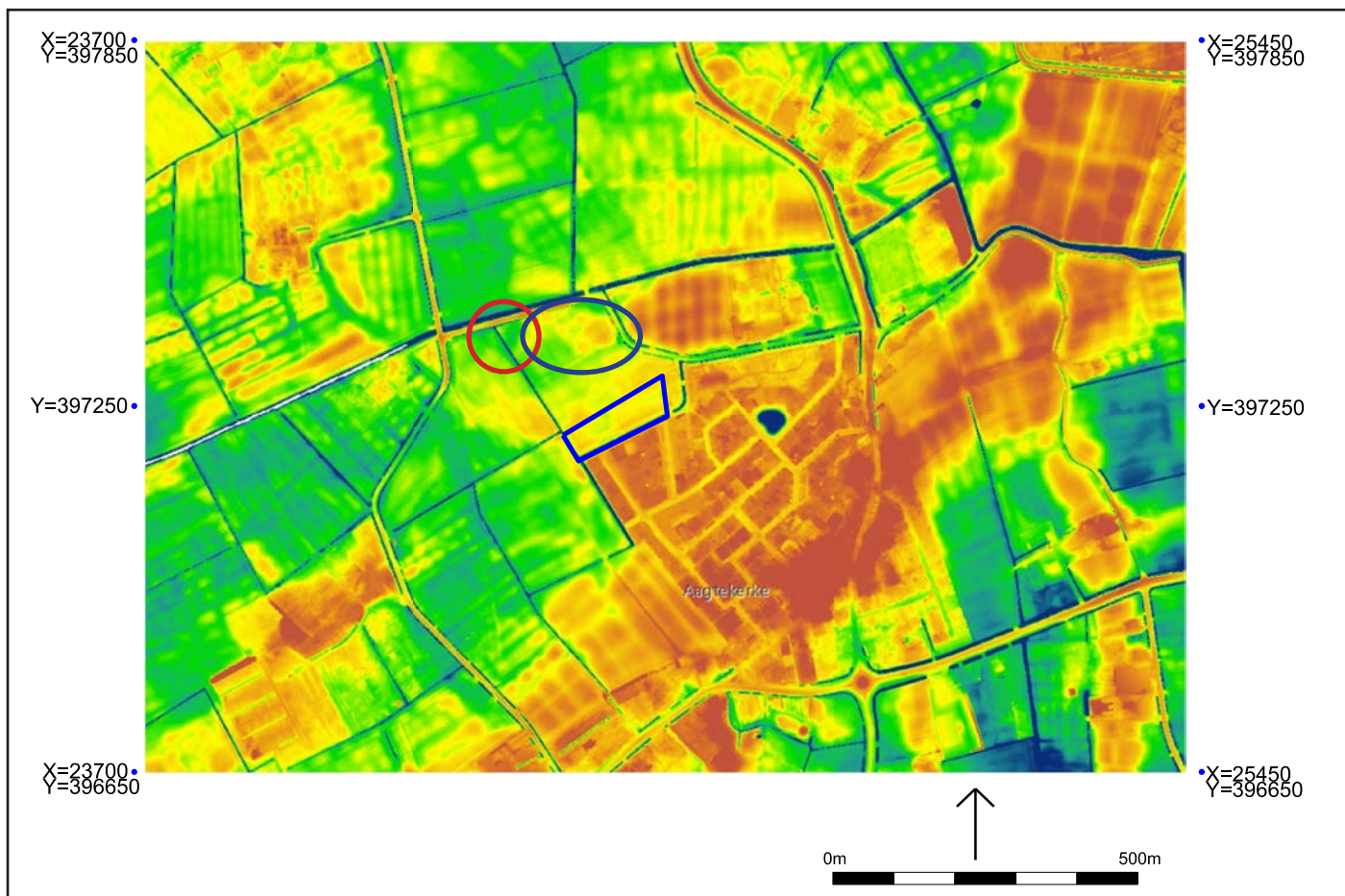

Fig. 7 Het onderzoeksgebied (blauw omlijnd) op uitsnede van de AHN 3. In de rode cirkel de locatie van de motte en in blauwe ovaal de mogelijke locatie van het voorhof bij de motte. (Bron www.AHN.nl).

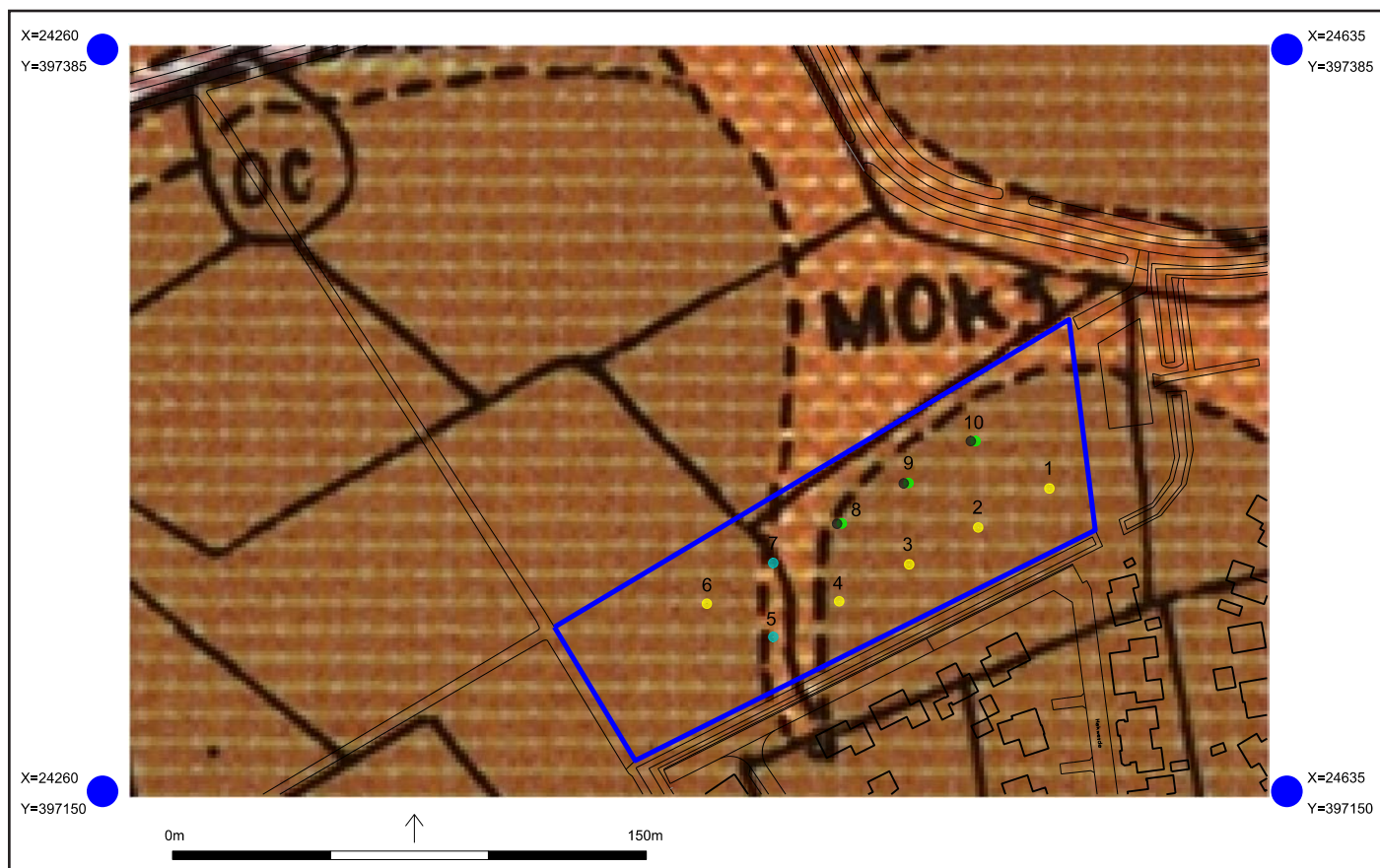

Fig. 8 Kaart met boringen geprojecteerd op de bodemkaart 1952: geel diepgaande creek; zwart Hollandveen; blauw mogelijk slootvulling en onderin creek. In boring 8-10 bovenin een mogelijk middeleeuws spoor (groen). Links boven de locatie van de motte (OC)

Door het onderzoeksgebied loopt volgens de bodemkaart ook een smalle aftakking van een oude kreekkrug. (zie fig. 8) Deze is in de boringen niet herkend. Boringen 5 en 7, die de kreekkrug hadden moeten aanboren, vertonen nu net een verstoring door een subrecente sloot; mogelijk degene die ook in 1952 is gekarteerd.

Het dikke pakket van de zware kleiplaat reikt tot een diepte variërend tussen 1,35 en 1,65 m onder maaiveld (1,12 en 1,37 m -NAP). Daar ligt het pakket op een zavelige afzetting die we toeschrijven aan slufteafzettingen uit de ijzertijd en de Romeinse tijd. De zavelige afzetting lijkt toe te behoren aan kreekafzettingen die in het zuidelijk deel (boringen 1 tot en met 5) en het westelijk deel (boring 6) van het onderzoeksgebied het onderliggend Hollandveen hebben weg gespoeld. In de noordoostelijke helft (boring 8, 9 en 10) van het onderzoeksgebied is de zavelige afzetting slechts een 35 cm dik en ligt het op een nog deels intacte, veraarde top van het Hollandveen.

Van dit Hollandveen lag in boring 8 een geërodeerde top op een diepte van 1,45 m onder maaiveld (1,22 m -NAP). In boringen 9 en 10 had het veen nog een intacte, veraarde top op een diepte van 1,40 en 1,41 m onder maaiveld (1,17 en 1,20 m -NAP). Het pakket Hollandveen is in de drie boringen tussen de 27 en 35 m dik.

De bovenkant van het Laagpakket van Wormer is in de boringen 4, 8, 9 en 10 geraakt. Bij de laatste drie boringen lag dit niveau variërend tussen 1,58 en 1,80 m onder maaiveld (1,37 en 1,57 m -NAP). Ter plaatse van boring 4 bleek de bovenkant door latere kreekvorming geërodeerd tot een niveau van 2,75 m onder maaiveld (2,52 m -NAP).

In de boringen zijn geen vondsten gedaan. Ook zijn geen andere indicatoren gevonden.

3.4 Verwachtingsmodel en advies

De resultaten van het bureau- en booronderzoek leidden tot het volgende verwachtingsmodel:

- op ca. 1,40 m onder maaiveld (ca. 1,20 m -NAP) een niveau in de top van het veen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de ijzertijd,
- variërend tussen 1,35 en 1,65 m onder maaiveld (1,12 en 1,37 m -NAP) een niveau in de top van de zavelige slufteafzettingen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de periode vanaf de ijzertijd tot de midden Romeinse tijd,
- op ca. 0,45 m onder maaiveld (gem. ca. 0,22 m

-NAP) een niveau in de top van de afdekkende zware kleiplaat en van de kreekafzettingen beide behorende tot overstromingen vanaf de midden Romeinse tijd. Hier geldt een hoge verwachting op archeologie uit de late middeleeuwen. Er zijn namelijk veel vondsten uit deze periode in en rond het onderzoeksgebied gemeld. Deze vondsten zijn naar alle waarschijnlijkheid getuigen van bewoningsactiviteiten die samenhangen met de aanwezigheid van de nabij gelegen motte. Ook lijken in de boringen 8, 9 en 10 archeologische sporen op dit niveau aangeboord te zijn.

Het booronderzoek geeft een goed beeld van de stratigrafie in het onderzoeksgebied, maar is niet voldoende om de aanwezigheid van archeologische resten in de vorm van grondsporen en vondsten afdoende te bevestigen, dan wel te weerleggen.

Daarom luidt de aanbeveling om een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven (IVO-P) plaats te laten vinden. Het proefsleuvenonderzoek heeft als doel:

- het voor onderhavig booronderzoek opgestelde verwachtingsmodel nader te toetsen.
- steekproefsgewijs te onderzoeken of op de drie beschreven verwachtingsniveaus archeologische resten aanwezig zijn,
- ter hoogte van de boringen 8, 9 en 10 te onderzoeken of daadwerkelijk archeologische sporen op deze plaats zijn aangeboord,
- als archeologische resten worden gevonden, deze te waarderen om tot een selectieadvies te komen.

4. Resultaten archeologisch veldonderzoek

4.1 Inleiding en methode

De strategie was erop gericht om door middel van enkele gerichte proefsleuven voldoende informatie te verkrijgen ten behoeve van de bevestiging dan wel weerlegging van de verwachting, zoals opgesteld tijdens het bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen.

Op basis van het verwachtingsmodel hadden we drie proefsleuven gepland en een vierde optioneel. (zie fig. 9) Proefsleuf 1 met de maten 4 x 40 meter, proefsleuf 2 met de maten 4 x 25 meter, proefsleuf 3 met de maten 4 x 30 meter en optionele proefsleuf 4 met de maten 4 x 25 meter. De eerste vlakken hadden elk ook een 4 meter breedte. De tweede en derde vlakken hadden een breedte van 2 meter.

Bij het opstellen van het PvE en PvA gingen we uit van:

- minstens één onderzoeksvlak in putten 1, 2 en 3, aangelegd direct onder de bouwvoor op zoek naar middeleeuwse sporen,
- minstens één onderzoeksvlak in putten 1, 2 en 3, aangelegd in de top van het onderliggend zavelig pakket (Duinkerke I) op zoek naar sporen uit de Romeinse tijd,
- minstens één onderzoeksvlak in put 1 en 2, aangelegd in de intacte top van het onderliggend Hollandveen op zoek naar sporen uit de ijzertijd.

Per sleuf was de strategie als volgt:

Proefsleuf 1 (zie fig. 9) was aan te leggen ter hoogte van boringen 8, 9 en 10 van het vooronderzoek, waar een intacte veentop is aangeboord en in de top van de kleiplaatafzettingen mogelijk een middeleeuws spoor is aangeboord. Omdat de drie boringen hier een zelfde 'verstoring' lieten zien, zou het hier om een sloot- of greppelspoor kunnen gaan. Ook planden we om deze reden proefsleuf 2 haaks op proefsleuf 1. Zo konden we controleren of naar het zuiden toe ook middeleeuwse sporen aanwezig zijn.

Ter hoogte van boring 10 moest nog een vlakaangelegd worden in de top van een dun kleilaagje dat op de top van het veen ligt. Dit laagje is waarschijnlijk een soort Slufterlaag, afgezet in de vroege Romeinse tijd, en kan bovenin sporen en vondsten uit de Romeinse tijd bevatten.

In de gehele proefsleuf zou dan een onderzoeksvlak aangelegd worden in de top van het Hollandveen

om de aanwezigheid van sporen uit de ijzertijd te onderzoeken.

Zoals hierboven beschreven was proefsleuf 2 gepland om verspreiding van middeleeuwse sporen richting het zuiden te onderzoeken. (zie fig. 9) Hiervoor wordt een eerste onderzoeksvlak direct onder de bouwvoor aangelegd.

De tweede reden om proefsleuf 2 zo te plannen was om de overgang van het intacte Hollandveen naar de kreekafzettingen in de boringen 1 tot en met 4 te onderzoeken. Proefsleuf 2 ligt ter hoogte van boring 10, omdat daar nog een 'Romeins' Slufterlaagje klei op het veen is gevonden. Hier stonden een tweede vlak in de top van de Slufterlaag en een derde vlak in de top van het veen in de planning.

Proefsleuf 3 was gepland over de boringen 3 en 4 (zie fig. 9), waarin diepgaande kreekgeulafzettingen zijn gevonden, afgedekt door kleiplaatafzettingen. Hier was een onderzoeksvlak in de top van de kleiplaatafzettingen op zoek naar middeleeuwse sporen.

Ook was een onderzoeksvlak gepland in de top van de kreekgeulafzettingen op zoek naar sporen uit de Romeinse tijd.

Optionele proefsleuf 4:

Als in de drie proefsleuven veel middeleeuwse sporen zouden worden gevonden en de begrenzing naar het westen niet duidelijk zou zijn, kon ervoor gekozen worden een proefsleuf ten westen van de boringen 5 en 7 in westelijke richting aan te leggen. (zie fig. 9) Dit om de begrenzing van de eventuele vindplaats te bepalen.

Het veldwerk is uitgevoerd op 30 juni en 1 juli 2020. Tot het veldteam behoorden Bram Silkens, Bernard Meijlink (beiden senior KNA archeologen van de WAD met de respectievelijke actorregistratienummers 97535235 en 41342211), Jan Vogel (veldassistent gemeente Middelburg) en vrijwilliger Hans Bostelaar. De graafmachine werd bestuurd door Klaas Hoekman.

Het onderzoek is uitgevoerd conform KNA 4.1 en onder certificaat K107015/01 van de WAD.

Tijdens het veldwerk is drie keer afgeweken van het plan van aanpak:

- in werkput 1 is het tweede vlak aangelegd in de top

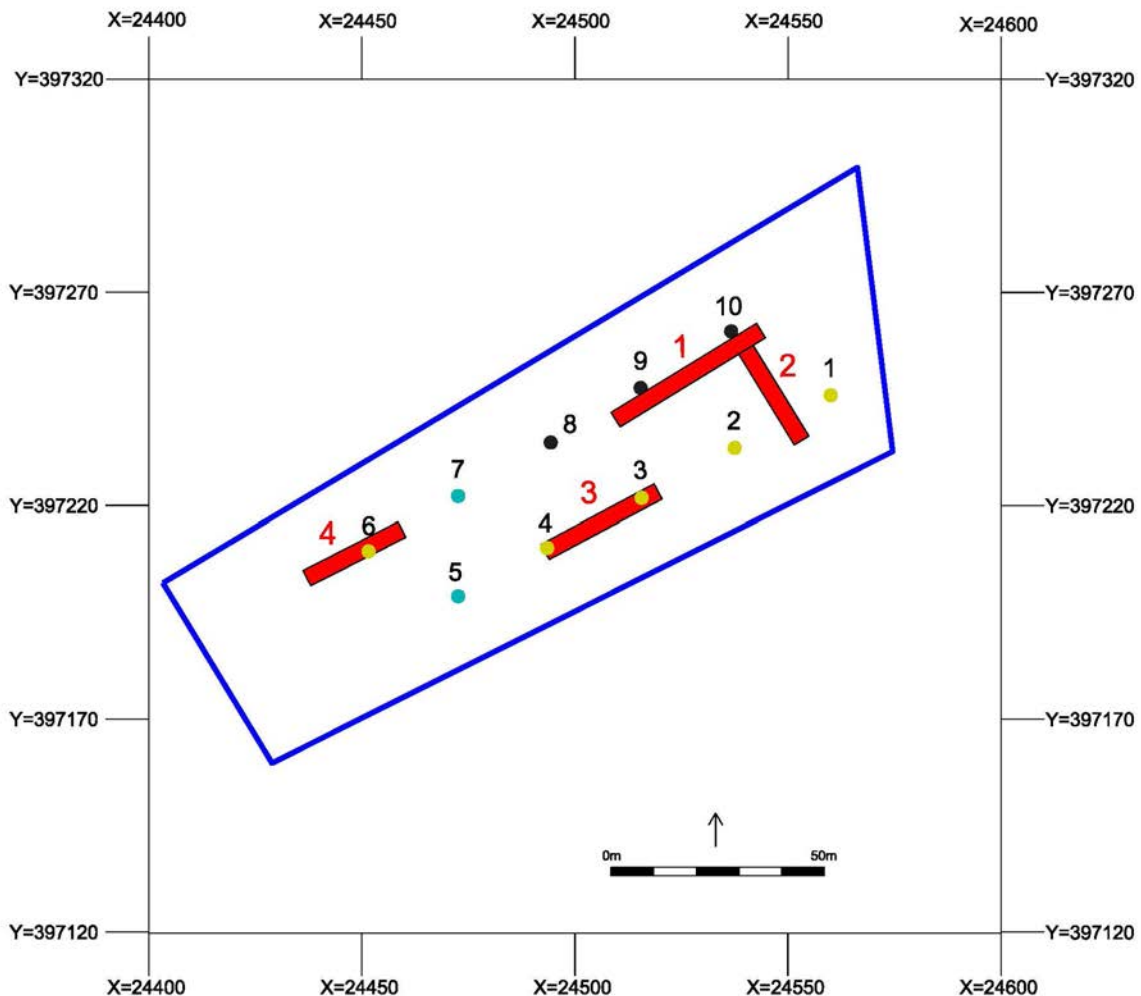

Fig. 9 Oorspronkelijk puttenplan met geplande proefsleuven in rood met rode nummers. Boornummers in zwart; zwarte boorpunten met intact veen, gele boorpunten met kreekafzettingen (geen intact veen), blauwe boorpunten met verromelde grond, mogelijke sloot.

van de Slufterlaag. Hier waren geen sporen of vondsten te zien, zodat we meteen hebben verdiept en het derde vlak in de top van het veen hebben aangelegd. Het tweede vlak is dus niet ingemeten. De stratigrafie is duidelijk gedocumenteerd in de profielopnames.

- Bij de aanleg van vlak 2 en 3 in werkput 1 was na ca. 15 meter geen enkele indicatie van archeologie gevonden. Om deze reden hebben we besloten een stuk van ca. 10 meter over te slaan om vervolgens vanaf daar weer over een lengte van 10 meter een tweede en derde vlak aan te leggen.

- Werkput 2 is tijdens de aanleg van het eerste vlak enkele meters naar het zuiden verlengd, omdat hier aan het eind van de geplande put vuilige grond met ook houtskool optrad.

- In het plan van aanpak hadden we ook opgenomen om in werkput 3 een tweede vlak onder de kleiplaatafzettingen in de top van de kreekafzettingen aan te leggen. Dit niveau zou volgens de boringen op ca. 135 cm onder maaivel liggen. Door tijdgebrek als gevolg van motorpech van de graafmachine zijn we hier niet aan toe gekomen. Gezien de bevindingen in de andere werkputten was de verwachting op eventuele archeologie ook hier laag.

- In overeenstemming met de beschrijvingen in PvE en PvA is op grond van de afwezigheid van archeologische indicatoren de optionele werkput 4 niet aangelegd.

De afwijkingen zijn na overleg met het bevoegde gezag genoteerd in het dagrapport.

4.2 Stratigrafie

De gedocumenteerde profielen in de proefsleuven bevestigen het verwachtingsbeeld: intacte veraarde veentop afgedekt door Slufterlaag die op zijn beurt wordt afgedekt door zavelige kreekafzettingen. In het profiel van werkput 2 was goed te zien hoe deze kreekrug met oeverwal afgedekt is door dichte, zware klei; de kleiplaat. (zie figuur 10 en 11)

De beschrijvingen van de verschillende afzettingen zijn als volgt (van onder naar boven):

- Hollandveen (S1001): donkerbruin, amorf; veraarde top.

VEAA 020 002 Bouwlust III Bergwegje Aagtekerke IVO-P Werkput 2 deel oostprofiel met bodemprofiel kleiplaatgronden

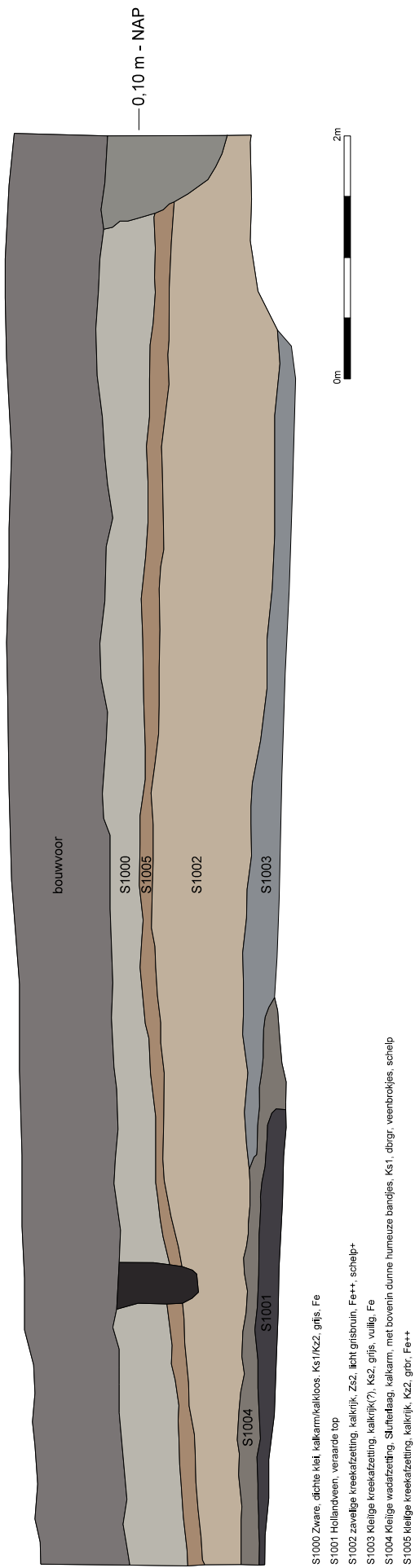

Fig. 10 Tekening van oostprofiel van werkput 2 met links afzettingen op intact Hollandveen en rechts de insnijding van de kreekgeul. Hier is het veen verdwenen. Aan het rechter uiteinde van de tekening een (sub)recent slootspoor (S4).

Fig. 11 Veldfoto van oostprofiel van werkput 2 met links afzettingen op intact Hollandveen en rechts de insnijding van de kreekgeul. Hier is het veen verdwenen.

- Laagpakket van Walcheren, Slufterlaag (S1004): donkergrijsbruin, licht siltige klei, kalkarm, met bovenin dunne humeuze bandjes. Inclusies: veenbrokjes en schelp.
- Laagpakket van Walcheren, kreekafzetting (S1003): grijs, matig siltige klei, licht kalkrijk, vuilig, ijzeroxide. (De rand van deze geulvulling heeft spoornummer 14 gekregen.)
- Laagpakket van Walcheren, kreekafzetting (S1002): lichtgrijsbruin, matig siltig zand, kalkrijk, zeer veel ijzeroxide, veel schelp.
- Laagpakket van Walcheren, kreekafzetting (S1005): grijsbruin, matig zandige klei, kalkrijk, zeer veel ijzeroxide.
- Laagpakket van Walcheren, kleiplaatafzetting (S1000): grijs, zware, dichte klei; afwisselend licht siltige klei met matig zandige klei, ijzeroxide.
- Bouwvoor: matig siltige humeuze klei.

We hebben onderaan het profiel nog een boring gezet en vastgesteld dat de onderkant van de kreek gevuld was met veel kleiige humeuze bandjes, afgewisseld door kleibandjes. Het getuigt van een geul die lang heeft open gelegen en geleidelijk, met stilstandfasen is opgevuld. In de boring bevond de onderkant van de kreekgeul zich op 3,25 meter onder maaiveld. Onder 3,25 m onder maaiveld ligt een zeer zandig sediment van het Laagpakket van Wormer.

Overwegingen:

Als de kleiplaatgronden inderdaad, zoals Bennema en Van der Meer stellen, een overstromingsperiode (Duinkerke II) uit de derde eeuw betreffen, dan zouden de relatief hoge kreekrugafzettingen onder de kleiplaat nog onderdeel van een Romeinse overstromingsfase moeten zijn. Hopelijk kan dit in de toekomst aan de hand van vondsten en/of laboratoriumdateringen nader onderzocht worden.

We hebben in het veld het nemen van monsters voor

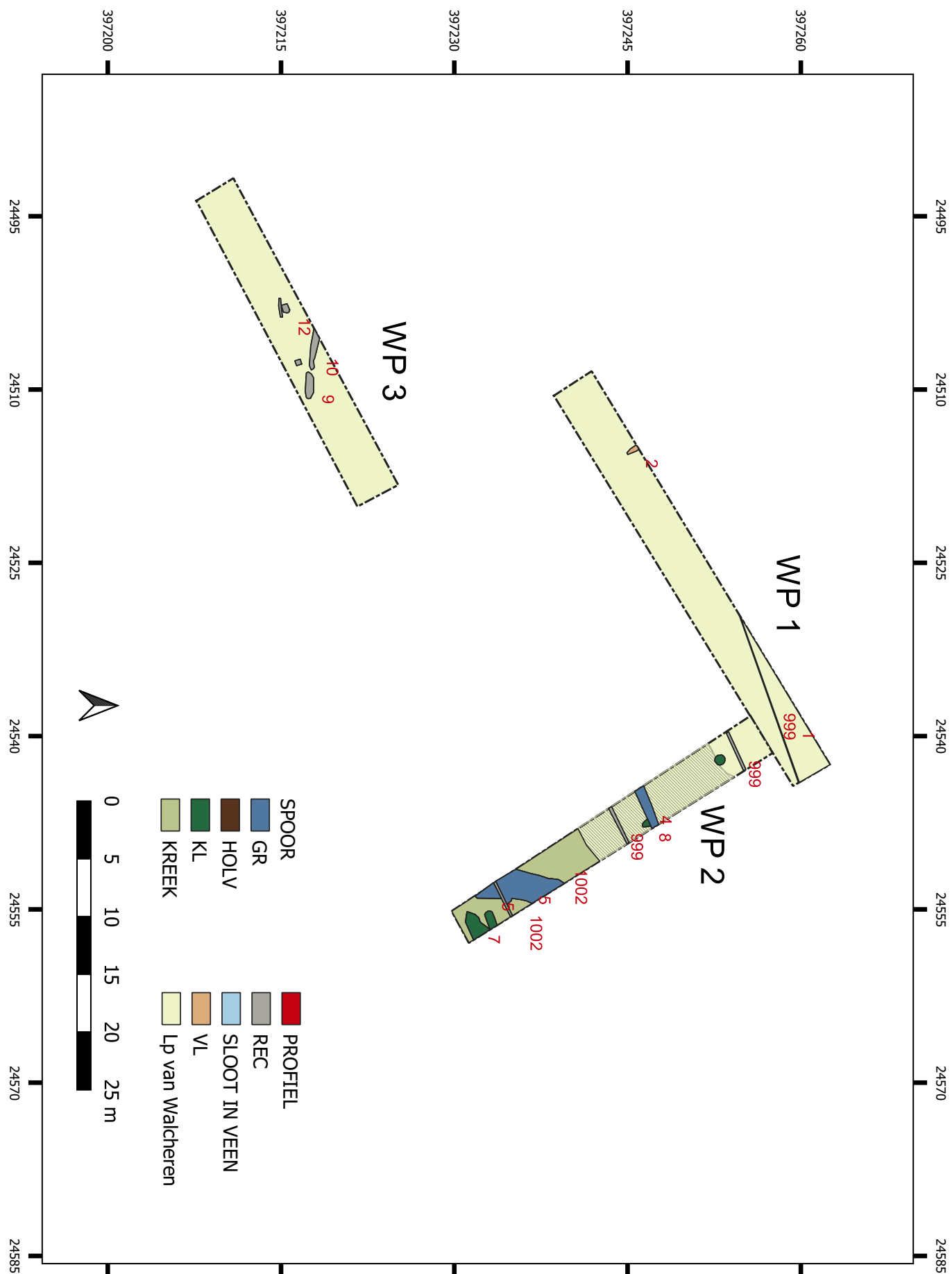

Fig. 12 Allesporenkaart van het eerste vlak in de werkputten. GR=greppel, HOLV=veraard veen, KL=kuil, REC=recent, VL=vlek, Lp= Laagpakket.

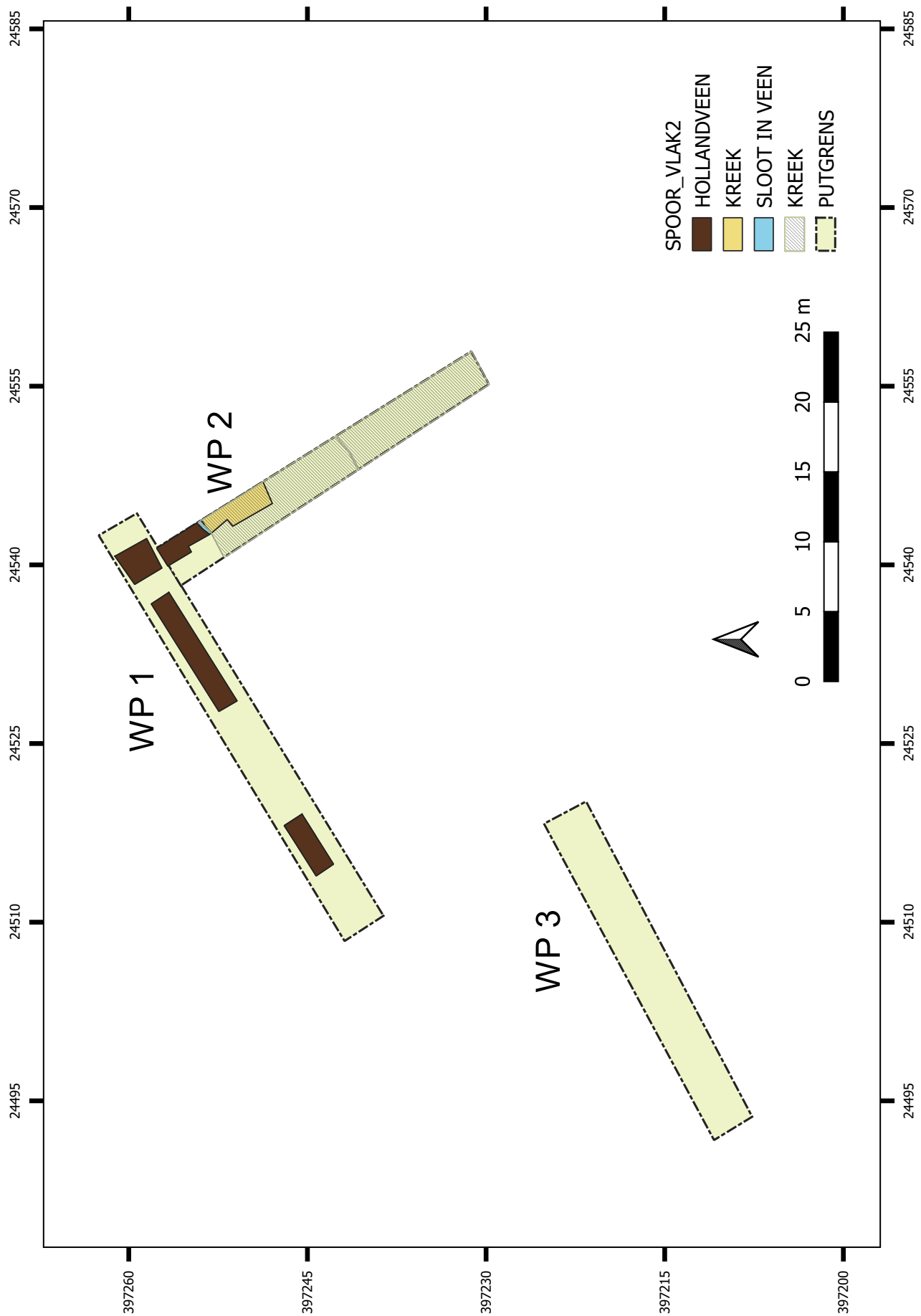

Fig. 13 Allesporenkaart van het tweede/derde vlak in de werkputten.

OSL-datering overwogen, maar hier op grond van de volledige afwezigheid van archeologische indicatoren vanaf gezien. Liever zien we dure OSL-dateringen gesteund en globaal gestaafd door ook andere laboratorium- en vondstdateringen.

4.3 Sporen en structuren

Over de sporen en structuren kunnen we kort zijn. Er zijn geen sporen of structuren van archeologische waarde gevonden, uitsluitend enkele sporen van (sub-) recente datum. Ook waar tijdens het booronderzoek ter hoogte van boringen 8, 9 en 10 de aanwezigheid van archeologische sporen werd vermoed, bevond zich geen archeologisch spoor. Hier bleek de bodem licht verrommeld. In de figuren 12, 13 en 14 zijn de allesporenkaarten weergegeven.

In werkput 1 leek in de noordoosthoek een slootspoor (S1) aangesneden te zijn. Bij verdiepen bleek dit een verrommelde zone rond drainsleuven (S999). Meer naar het oosten bevond zich een vaag spoor dat mogelijk het einde van een (sub)recent greppeltje was. In het spoor bevonden zich schelpfragmentjes, baksteenspikkels en -stukjes en enkele botsplintertjes. Deze vondstjes zijn niet verzameld.

Als gezegd is werkput 2 bij de aanleg van vlak 1 enkele meters naar het zuiden verlengd, omdat hier aan het eind van de geplande put vuilige grond met ook houtskool optrad. In dit eerste vlak zijn vier mogelijke kuilsporen (S3, 6, 7 en 8) gedocumenteerd evenals een greppelspoor (S4) en een slootspoor (S5). De kuilsporen waren nog maar enkele centimeters diep. Greppelspoor S4 was nog 60 cm diep. (zie ook figuur 10, rechts in het profiel). De sporen waren alle (sub)recent en bevatten naast enkele botsplinters en schelpfragmenten ook baksteenspikkels. De vondstjes zijn niet verzameld.

In werkput 3 zijn in het eerste vlak drie mogelijke kuilsporen (S9, 11 en 12) en twee greppelsporen (S10 en 13) herkend. (fig. 12) Bij het couperen bleken deze sporen van (sub)recente aard. Deze datering baseerden we op grond van het uiterlijk van de vulling. De sporen bevatten geen vondsten.

In het oostelijk deel van werkput 1 is een tweede vlak over een breedte van 2 meter in de top van de daar aanwezige Slufterlaag aangelegd. Deze laag is hierboven beschreven in paragraaf 4.2. In deze laag traden geen grondsporen of vondsten op. Daarom hebben we meteen een derde vlak aangelegd in de veraarde top van het Hollandveen. Ook op dit niveau

traden geen grondsporen of vondsten op. In een stuk van ca. 15 meter was geen enkele indicatie van archeologie in de top van de Slufterlaag en in de top van het veen aanwezig. We hebben daarom besloten de aanleg van vlak 2 in een stuk van ca. tien meter over te slaan en dan weer in een stuk van tien meter een tweede vlak aan te leggen. (zie fig. 13 en 14)

In werkput 2 is in de noordelijke helft verdiept naar het veen en is een lengteprofiel gedocumenteerd. Hier is de relatie en de overgang tussen het veen, de Slufterlaag, de kreekafzettingen en de latere kleiplaat goed te zien. Het is een mooi profiel, dat we hierboven hebben beschreven in paragraaf 4.2.

5. Uitwerking vondstmateriaal

5.1 Vondstmateriaal algemeen

Zoals hierboven is beschreven traden in de herkende grondsporen enkele fragmentjes schelp en baksteenstukjes en -spikkels op. In enkele sporen zagen we ook botsplinters. Deze vondstjes, behorende bij ogenschijnlijk (sub)recente sporen, hebben we niet verzameld.

Fig. 14 Allesporenkaart van het eerste vlak in de werkputten geprojecteerd op luchtfoto..

6. Conclusies, waardestelling en selectieadvies

6.1 Algemeen

De gemeente Veere wil op korte termijn het plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje te Aagtekerke ontwikkelen. De gemeente heeft in dit kader aan de WAD de opdracht gegeven om verkennend archeologisch onderzoek uit te voeren. Op basis van het bureau- en booronderzoek trok de WAD de conclusie dat in grote delen van het plangebied sprake is van een intact bodemprofiel. In dit bodemprofiel zijn drie niveau's aanwezig die mogelijk archeologische resten konden bevatten. Voor de duidelijkheid is hieronder het specifieke verwachtingsmodel nog eens uitgeschreven:

- op ca. 1,40 m onder maaiveld (ca. 1,20 m -NAP) bevindt zich een niveau in de top van het veen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de ijzertijd,
- variërend tussen 1,35 en 1,65 m onder maaiveld (1,12 en 1,37 m -NAP) ligt een niveau in de top van de zavelige slufteafzettingen met een middelhoge verwachting op archeologie uit de periode vanaf de ijzertijd tot de midden Romeinse tijd,
- op ca. 0,45 m onder maaiveld (gem. ca. 0,22 m -NAP) een niveau in de top van de afdekkende zware kleiplaat en van de kreekafzettingen beide behorende tot overstromingen vanaf de midden Romeinse tijd. Hier geldt een hoge verwachting op archeologie uit de late middeleeuwen. Er zijn namelijk veel vondsten uit deze periode in en rond het onderzoeksgebied gemeld. Deze vondsten zijn naar alle waarschijnlijkheid getuigen van bewoningsactiviteiten die samenhangen met de aanwezigheid van de nabij gelegen motte. Ook lijken in de boringen 8, 9 en 10 archeologische sporen op dit niveau aangeboord te zijn.

Om dit verwachtingsmodel te toetsen heeft de WAD in opdracht van de gemeente vervolgens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Voor dit proefsleuvenonderzoek zijn de in hoofdstuk 1 al vermelde onderzoeksvragen opgesteld.

Voor het proefsleuvenonderzoek heeft de WAD ook een programma van eisen (PvE) en een plan van aanpak (PvA) opgesteld, waarin deze onderzoeksvragen zijn opgenomen. De vragen kunnen we nu op basis van de resultaten van het veldwerk en de uitwerking in de volgende paragraaf beantwoorden

Zoals eerder gemeld is de WAD in het veld een paar keer afgeweken van het PvA. Deze afwijkingen betreffen

geen ingrijpende wijziging van het onderzoek en zijn uitvoerig beschreven in paragraaf 4.1.

6.2 Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen kunnen we nu beantwoorden:

- *Zijn in de ondergrond ter hoogte van de onderscheiden verwachtingsniveaus archeologische sporen en vondsten aanwezig? Zo ja, welke sporen, structuren en vondsten zijn dit?*

Er zijn in de ondergrond op alledrie de verschillende verwachtingsniveau's geen archeologische sporen of vondsten waargenomen.

- *Hoe kunnen de sporen, structuren en vondsten worden geïnterpreteerd en gedateerd?*

Zie het vorige antwoord.

- *Is er daarnaast verder nog sprake van stratigrafisch te onderscheiden fenomenen?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek konden we bevestigen dat het bodemprofiel inderdaad drie verwachtingsniveau's had. We hebben een mooi profiel aangelegd en gedocumenteerd. (zie paragraaf 4.2 en fig. 10 en 11)

In de noordoosthoek van het plangebied bevindt zich een veenpakket met een intacte, veraarde top. Dit was het looppniveau in de ijzertijd en mogelijk ook de Romeinse tijd.

Op deze top bevindt zich een kleiige, zgn. Slufterlaag die mogelijk in de vroeg-Romeinse tijd is afgezet. In andere delen van het plangebied heeft een kreek in ongeveer dezelfde tijd de top van het veen weg gespoeld en meer zandige afzettingen achter gelaten. De top van deze afzettingen vormden vermoedelijk het landschap in de Romeinse tijd. Dat we ook kreekruigen uit de Romeinse tijd kennen is gebleken bij de opgravingen in het Singelgebied te Domburg. Hier zijn bovenop een kreekrug de sporen van een Romeins terpje gevonden, waar een product uit schaaldieren lijkt te zijn vervaardigd; vissaus of kalk. Langs de wanden van het terpje en de kreekrug bevonden zich lagen met schelpafval. De vorming van de kreekrug is met behulp van OSL-onderzoek

gedateerd in de vroeg- tot midden-Romeinse tijd. (Dijkstra 2021, 25)

Waarschijnlijk ergens in de laat-Romeinse tijd en/of hele vroege middeleeuwen zijn deze Slufterlaag en kreekafzettingen afgedekt door een laag met zware klei. Dit zijn de zogenaamde kleiplaatgronden. De top van deze kleiplaat vormt het landschap vanaf de vroege middeleeuwen tot nu. Bennema en Van der Meer vermoedden dat deze afzettingen op Noord-Walcheren al in de zesde eeuw tot een einde kwamen. (Bennema en Van der Meer 1952, 34 en 153)

- *Is een fasering tussen verschillende sporen, structuren en vondsten aan te brengen en hoe luidt deze?*

Zie eerdere antwoorden. Er zijn geen archeologische sporen of vondsten gevonden.

- *Wat is de mate van conservering van de sporen, structuren en vondsten?*

Zie eerdere antwoorden. Er zijn geen archeologische sporen of vondsten gevonden.

uit de middeleeuwen in de top van de afdekkende kleiplaat bovenin het profiel.

Tijdens hetzelfde proefsleuvenonderzoek zijn op deze drie niveaus geen grondsporen en vondsten gevonden, buiten enkele sporen van (sub)recente datum.

De aanbeveling luidt dan ook om de ontwikkeling van het plangebied Bouwlust III aan het Bergwegje bij Aagtekerke vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek.

6.3 Waardestelling & selectieadvies

Ten behoeve van het selectieadvies:

- *Wat is de waardering (volgens de waarderingstabel KNA versie 4.1 VS06) van de vindplaatsen?*

Er zijn geen archeologische sporen of vondsten gevonden. Er is dus ook geen sprake van een archeologische vindplaats. We hoeven dus ook geen waardestelling uit te voeren.

- *Welke vervolgstappen worden geadviseerd?*

Er is geen archeologie gevonden tijdens het verkennende archeologisch onderzoek. Om deze reden adviseren we geen vervolgstappen in het archeologisch onderzoeksproces.

6.4 Conclusies en aanbevelingen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is komen vast te staan dat het voor Noord-Walcheren typerende en interessante bodemprofiel van de kleiplaatgronden ter hoogte van het plangebied intact is. In dit bodemprofiel bevinden zich drie niveau's waarop men archeologische resten zou kunnen verwachten. Het gaat daarbij om resten behorende bij bewoning of gebruik van het land in de ijzertijd en/of Romeinse tijd in de top van het veen, om resten uit de Romeinse tijd in de top van kreek- en Slufterafzettingen en om resten

Lijst afbeeldingen en tabellen

- Fig. 1 Het plangebied op de topografische kaart en op de luchtfoto.
Fig. 2 Locatie kaartje van het plangebied.
Fig. 3 De vorming van een kreekrug. Bron: Rijkstuinbouwconsulentschap, 1951.
Fig. 4 Bodemkaart van Bennema & Van der Meer 1952 met plangebied.
Fig. 5 Kaart met gegevens uit Archis 3. (Bron: Archis 3)
Fig. 6 Het plangebied en de motte op de topografische kaart 1916. (Bron CHS Zeeland)
Fig. 7 Het plangebied op een uitsnede van de AHN 3 (Bron www.ahn.nl)
Fig. 8 Het plangebied met boringen op uitsnede van bennema en van der Meer uit 1952.
Fig. 9 Oorspronkelijk puttenplan met geplande proefsleuven.
Fig. 10 Tekening van oostprofiel van werkput 2
Fig. 11 Foto van oostprofiel van werkput 2
Fig. 12 Allesporenkaart van het eerste vlak in de drie proefsleuven.
Fig. 13 Allesporenkaart van het tweede/derde vlak in de drie proefsleuven.
Fig. 14 Allesporenkaart van het eerste vlak in de drie proefsleuven geprojecteerd op luchtfoto.

Literatuur

Bennema J. & K. Van der Meer, 1952, De Bodemkartering van Nederland. Deel 12, De bodemkartering van Walcheren, *Verslagen van landbouwkundige onderzoeken No. 58.4*, Stichting voor Bodemkartering/Ministerie voor Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, 's-Gravenhage.

Berg, J. van den, 1968, 'Bewoning in de ijzertijd op de noordkust Walcheren, *Westerheem*, jaargang 17, p. 162-172.

Bos, J.A.A., W.K. van Zijverden en F.S. Zuidhoff, 2011, 'hfdst. 3 De ontwikkeling van het landschap op Walcheren met de nadruk op het onderzoeksgebied rondom Serooskerke', in J. Dijkstra, J. en F.S. Zuidhoff (red.), 2011, *Kansen op de kwelder, Archeologisch onderzoek op en rond negen vindplaatsen in het nieuwe tracé van de Rijksweg 57 en de nieuwe rondweg ter hoogte van Serooskerke (Walcheren)*, ADC Monografie 10, Amersfoort, p. 35-58.

Dijkstra, J. en F.S. Zuidhoff (red.), 2011, *Kansen op de kwelder, Archeologisch onderzoek op en rond negen vindplaatsen in het nieuwe tracé van de Rijksweg 57 en de nieuwe rondweg ter hoogte van Serooskerke (Walcheren)*, ADC Monografie 10, Amersfoort.

Dijkstra, J., 2021, *Daar bij die molen. Een archeologische opgraving aan de Roosjesweg (Singelgebied) in Domburg, gemeente Veere. Sporen uit de Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd*, ADC-rapport 5454, Amersfoort.

Goossens, T. & B. Meijlink, 2003: *Aanvullend Archeologisch Onderzoek in het tracé van de rijksweg N57 in Serooskerke-Noord, gemeente Veere*. Amersfoort (ADC Rapport 161).

Mulder, F.J. de et al., 2003, *De Ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Rummelen, F.F.F.E. van, 1972: *Toelichtingen bij de geologische kaart van Nederland, 1: 50.000, blad Walcheren*. Rijks Geologische Dienst. Haarlem, 120.

Vos, P. & R.M. Van Heeringen 1997: Holocene geology and occupation history of the Province of Zeeland. In: Fischer, M.M. 1997: *Holocene evolution of Zeeland (SW Netherlands)*, Haarlem (Mededelingen NITG-TNO, 59).

BIJLAGEN

Bijlage 1 Sporenlijst

VEAA_020_002 Bouwlust III Bergwegje Aagtekerke IVO-P

SPOOR	PUT	VLAKE	SPOORTYPE	GECOUPPEERD	AFGEWERKT	DIEPTE (cm)	BEGINPERIODE	EINDPERIODE	OPMERKING
1	1	1	GEO-Laag	WAAR	ONWAAR				Leek sloot maar bleek in profiel een opduikende laag te zijn
2	1	1	KL-Kuil	ONWAAR	ONWAAR				Vaag spoor
1000	1	1	GEO-Walcheren	ONWAAR	ONWAAR				Poelsedimenten
3	2	1	KL-Kuil	WAAR	ONWAAR	2			
4	2	1	GL-Greppel	WAAR	ONWAAR	60			
5	2	1	GL-Gracht	ONWAAR	ONWAAR				
6	2	1	KL-Kuil	ONWAAR	ONWAAR				
7	2	1	KL-Kuil	ONWAAR	ONWAAR				
8	2	1	KL-Kuil	ONWAAR	ONWAAR				
1001	1	2	GEO-Hollandveen	ONWAAR	ONWAAR				
9	3	1	KL-Kuil	WAAR	ONWAAR	4	RECENT	RECENT	
10	3	1	GL-Greppel	ONWAAR	ONWAAR		RECENT	RECENT	
11	3	1	KL-Kuil	WAAR	ONWAAR	41	RECENT	RECENT	
12	3	1	KL-Kuil	ONWAAR	ONWAAR		RECENT	RECENT	
13	3	1	GL-Greppel	ONWAAR	ONWAAR		RECENT	RECENT	
1002	2	1	GEO-Kreekrug	WAAR	ONWAAR				
14	2	2	GEO-Geul	ONWAAR	ONWAAR		ROM	VME	Rand vroegere geul, scherpe insteek, restant oude ROM sloot?
1003	2	2	GEO-Kreekrug	ONWAAR	ONWAAR				Kleiige vulling onderin kreekgeul
1004	2	2	GEO-Wadafzettingen	ONWAAR	ONWAAR				Zogenaamde slufteerlaagje, loopt door in geul S14
1005	2	2	GEO-Kreekrug	ONWAAR	ONWAAR				Kleiband bovenop zandige kreekafzetting

Bijlage 1: Sporenlijst

AFKORTINGENLIJST

Algemeen

<i>aav</i>	aanleg vlak
<i>afw</i>	afwerking
<i>inh</i>	inhoud
<i>sp</i>	spoor
<i>verz</i>	verzamelwijze
<i>vnr</i>	vondstnummer
<i>vul</i>	vulling
<i>wp</i>	werkput
<i>mv</i>	maaiveld

Vondstmateriaal/inclusies

<i>aw</i>	aardewerk
<i>bot</i>	bot
<i>bst</i>	baksteen
<i>bw</i>	bouwmateriaal
<i>hk</i>	houtschool
<i>ker</i>	keramiek
<i>ma</i>	monster algemeen
<i>met</i>	metaal
<i>nst</i>	natuursteen

<i>mn</i>	mangaan
<i>fo</i>	fosfaat
<i>sch</i>	schelp
<i>slk</i>	slak
<i>vst</i>	vuursteen
<i>Fe</i>	ijzer
<i>Ca</i>	kalk
<i>plt</i>	plantenresten

Sporen

<i>bv</i>	bouwvoor
<i>gr</i>	greppel
<i>kl</i>	kuil
<i>lg</i>	laag
<i>pg</i>	paalgat
<i>pgk</i>	paalgatkuil
<i>pk</i>	paalkuil
<i>rec</i>	recent

Vorm

<i>lin</i>	lineair
<i>onr</i>	onregelmatig
<i>o</i>	ovaal
<i>rh</i>	rechthoekig
<i>vk</i>	vierkant
<i>s</i>	scherp
<i>g</i>	geleidelijk

Lithologie/Textuur

<i>k</i>	klei
<i>s</i>	silt
<i>z</i>	zand
<i>V</i>	veen
<i>1-4</i>	licht-sterk

Kleur

<i>bl</i>	blauw	<i>gro</i>	groen	<i>l</i>	licht
<i>br</i>	bruin	<i>ro</i>	rood	<i>d</i>	donker
<i>ge</i>	geel	<i>wi</i>	wit		
<i>gr</i>	grijs	<i>zw</i>	zwart		
<i>or</i>	oranje				

Bodemhorizont

XXX	onbekend	MOER	gemoerneerd
BASV	Basisveen	PLEI	Pleistoceen dekzand
BV	bouwvoor	REC	Recente verstoring
HOLV	Hollandveen	WALC	Laagpakket van Walcheren
HOLVAAR	Veraard Hollandveen	WORM	Laagpakket van Wormer
KREEK	kreekvulling		

Aardewerk

<i>bg</i>	blauwgrijs aardewerk (Elmpt, Paffrath en aanverwante baksels)
<i>g</i>	grijs aardewerk
<i>kp</i>	kogelpot aardewerk
<i>pi</i>	pingsdorf aardewerk
<i>r</i>	rood aardewerk
<i>s</i>	steengoed
<i>wm</i>	wit Maaslands aardewerk

